

KÖNYVTÁR A VÁROS ÉS AZ ISKOLA SZOLGÁLATÁBAN*

Engedjék meg, hogy bemutatkozzam! Horváthné Nagy Elvira vagyok a zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola tanítója és a Városi és Iskolai Könyvtár vezetője.

1990-ben végeztem a Kaposvári Tanítóképző Főiskola tanító, 2000-ben pedig ugyanennek a főiskolának a könyvtáros szakán. A zalakarosi iskolában 1990 óta tanítok és 1997 óta tevékenykedem a kettős funkciójú könyvtárban.

Intézményünk 4 intézményegységből áll: iskola, zeneiskola, óvoda, városi és iskolai könyvtár. A könyvtár az iskola épületében található, a földszinti részen, 171 m² alapterületen helyezkedik el.

Fenntartója: Zalakaros Város Önkormányzata

Gazdálkodó szerve: Móra Ferenc Általános Iskola

Használóinak köre:

- Zalakaros város lakói
- A közoktatási intézmény tanulói ill. dolgozói
- Üdülővendégek

Helyiségei:

- Folyóirat olvasó
- Nyilvános állomány
- Olvasóterem
- Számítógépes részleg
- Csoportos foglalkoztató
- Zenesarok
- Olvasószolgálat
- Raktár

Nyitva tartása: heti 22 óra, melyet egy főállású iskolai könyvtáros lát el, szakirányú felsőfokú végzettséggel (kölcsonzés, foglalkozások, könyvtári órák, levelezős játékok).

Jómagam részmunkaidőben végzem a vezetői feladatokat: (adminisztrálás, statisztika, pályázatok, gazdasági ügyek, rendelések, kapcsolattartás, rendezvények szervezése)

Dokumentumaink száma (a 2004 év végi adatok alapján): 10500 db dokumentum.

- Könyv: 95%
- Audiovizuális dokumentum: 4%
- Elektronikus dokumentum: 1%
- Kézikönyv: 15%
- Gyermek-és ifjúsági irodalom: 20%-a
- Gyermek ismeretterjesztő irodalom: a 15%
- Felnőtt szépirodalom: 35%
- Felnőtt szakirodalom: 15%
- Folyóiratot 41 félélt járattunk.

Beiratkozási díj nincs.

---

* Elhangzott az „*Utak, elképzelések, lehetőségek a települések kulturális életében*” címmel 2005. március 7-én Keszthelyen, március 21-én Nagykanizsán, április 4-én Zalaegerszegen megrendezett Zala Megyei Szakmai Napok rendezvénysorozat alkalmával.

Beiratkozott olvasóink száma: 292 fő (a település lakóinak 16%-a)

14 éven aluli: 199 fő

(A település jelenlegi állandó lakóinak száma 1800 fő.

Főbb szolgáltatásaink:

- helyben használat
- csoportos használat
- folyóirat olvasás
- kölcsönzés
- számítógép használat
- fénymásolás
- információ szolgáltatás
- ajánló bibliográfia készítése
- témafigyelés
- könyvtárközi kölcsönzés
- CD-ROM használat
- internet hozzáférés (eMagyarország pont)

Ahhoz, hogy be tudjam mutatni, mit nyújt a mi könyvtárunk mind a város, mind az iskola számára, engedjék meg, hogy egy kis történeti áttekintést adjak mindarról, hogyan teremtődtek meg a tárgy és személyi feltételei annak a munkának, amit most jelenleg nyújtani tudunk könyvtárhasználóinknak.

Történeti áttekintés:

A zalakarosi könyvtárat 1951-ben alapították, majd a település fejlődésével, nagyközségi könyvtárként működött nagyon kevés könyvvel és csekély forgalommal. Léte a neki helyet adó épületek eladásával, átalakításával veszélyben forgott.

1990-ben új iskola átadására került sor a településen, ahol addig csak alsó tagozat működött.

1992-ben került sor a községi könyvtár iskolában történő elhelyezésére. Mindez egy emeleti tanteremben, ahol órarend szerinti tanítási órák folytak, ill. délután napközis foglalkozások és később zeneiskolai tanórák működtek.

Elég nehéz megközelíthetőséggel, heti 5 órában tartott nyitva itt a községi és iskolai könyvtár.

Nagy lépést jelentett az iskola új szárnyának átadása 1997-ben, ahol két egybenyitható tanteremben kapott helyet az állomány. Sajnos az egyik teremben, annak aulával egybenyithatósága miatt nem volt biztosított az állományvédelem, úgyhogy csak a másik teremben, túlsúfoltan volt mód a használatra.

Ebben az évben Zalakaros városi rangot kapott, a könyvtár pedig megkapta - ugyancsak a földszinti folyosón – az eredetileg előadóteremnek fenntartott helyiséget az önkormányzattól.

A könyvállomány tovább költözött, majd a Könyvtárpártoló Önkormányzat 1998-as sikeres pályázatán nyert pénzből új polcok vásárlására kerülhetett sor.

A régi fémváz polcokkal a raktárat sikerült berendezni.

Az olvasóterembe egyelőre ebédlőasztalok és székek kerültek, de sikerült elérni, hogy ne legyen órarend szerinti tanítás a könyvtárban és 2000-től már 22 órás nyitva tartással, főállású iskolai könyvtáros tanár alkalmazására kerülhetett sor.

Igyekeztünk kihasználni a kettős funkció egyik nagy előnyét, hogy mind közoktatási, mind nyilvános könyvtári vonalon pályázatokat adtunk be.

Így jutottunk hozzá a nyilvános könyvtári vonalon a:

- Britannica Enciklopédia 18 kötetéhez
- Könyvekhez a Soros és KOMA Alapítványoktól
- Olvasóterem székeihez a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól (300 000Ft)
- Folyóirat előfizetéshez (Süni)
- Számítógép és multifunkcionális készülékhez a Soros Alapítványtól (260 000Ft)
- Programok szervezésére az „Aktív olvasóvá nevelés lehetőségei „ pályázattal a KOMA Alapítványtól (65 000Ft)
- Széchenyi terv pályázattal 6 számítógép, nyomtató, CD-író, helyi hálózat kiépítése, 2 könyvtáros továbbképzéséhez (2 030 000Ft)

- Olvasóasztalok, CD-ROM-oknak szekrény vásárlására a NKÖM-től (250 000Ft)
- eMagyarország pont létrehozásával számítógép, projektor, tűzfal, CD-ROM-ok (700 000Ft) ill. 300 000Ft értékben Internet hozzáférés. 2004. november 1-től biztosítjuk az Internet elérhetőséget könyvtár-használóinknak, s várjuk a Közháló program megvalósulását.
- Iskolai könyvtári vonalon nagyon kevés a pályázati lehetőség. Így a Zala Megyei Köznevelési Közalapítvány pályázatait minden évben igyekeztünk kihasználni.
- Kézikönyvtár fejlesztése (230 000Ft)
- Kötelező- és ajánlott irodalom fejlesztése (178 000Ft)
- Elektronikus dokumentumok vásárlása (109 000Ft)

Összesen az elmúlt 5 évben csak pályázatokból 6 400 000 Ft-ot sikerült bevételeznünk.

Ezt kiegészítettük az iskolai könyvtárra vonatkozó kötelező eszközjegyzék szerinti beszerzésből, melyhez az önkormányzat 600 000Ft-ot hagyott jóvá. Ebből vásároltunk írásvetítőt, CD-s rádiós-magnót és olvasólámpákat az egyedi világítás megvalósításához.

Ezen felül az érdekeltség-növelő állami támogatás, az ÁFA visszaigénylés, a tartós tankönyv kereteiből fordíthattunk állományfejlesztésre, sokszor pályázati önrészeket is fedeztünk ebből.

Időközben elkészítettük a működéshez szükséges dokumentumokat:

- Alapító Okirat
- SZMSZ
- Könyvtárhasználati szabályzat
- Házi rend
- Számítógép használati szabályzat
- Gyűjtőköri szabályzat

Éves munkaterv alapján dolgozunk, félévkor szóbeli, év végén írásbeli beszámolót nyújtunk be az intézmény vezetőjének.

Különböző rendezvényekkel növeltük ill. csalogattuk az újabb beiratkozókat, melyek szervezésében a nagykanizsai és a megyei könyvtár munkatársai gyakran segítségünkre voltak:

- Író-olvasó találkozót szerveztünk Szoliva Jánossal, Kiss Dénessel, Gera Pállal
- Mi micsoda vetélkedőt Erdős Máriával
- Zenés-műsoros rendezvényeket a Szélkiáltó, Igricek együttesekkel, Figura Edével
- Módszertani előadást pedagógusoknak és könyvtárosoknak dr. Borbély Sándorral
- Európai Információs Pont jött létre a könyvtárban, mely keretében Simon Zsolt az EU Információs Pont zalaegerszegi vezetője előadást tartott 8.o.-nak és felnőtteknek és rajzkiállítást nyitott meg e témakörben
- Rajzpályázatot szerveztünk a Gyermekkönyvhét és az Ünnepi Könyvhét alkalmából
- Bekapcsolódtunk a Jonatán Alapítvány Könyvmoly – galaxis versenyébe
- Rendszeresen szervezzük a Költészet napi programot, délelőtt a tanulók, délután a felnőtt lakosság részére
- Színház előkészítő foglalkozásokat szervezünk, melyen a diákok ismerkednek a művel, annak írójával, ill. egy kis színházi illemannel.

- Évente indítunk csapatokat a megyei *Barangolás a gyermekirodalomban* levelezős játékokban, melyben az utóbbi 4 évben 3-szor jutottak tanulóink a legjobb 10 csapat közé.
- Minden hónapban készítünk helyi levelezős könyvtári, könyvtárhasználati játékot, melynek díjazottjait általunk készített ill. a fénymásolás bevételeiből vásárolt apró jutalmakkal ajándékozunk meg. Nevüket bemondatjuk az iskolarádióban is.
- Részt veszünk az évente megrendezésre kerülő megyei szintű Móra – napok rendezvényeinek szervezésében, melyen prózamondás, rajzverseny, olvasás – helyesírás verseny, színjátszó verseny zajlik a megye általános iskoláinak. Itt a könyvjutalmak vásárlásával, oklevelek készítésével tudunk segíteni.
- A tavalyi évtől megyei könyvtári levelezős játékkal bővítettük a Móra- napok kínálatát, melynek témája Móra Ferenc élete, munkássága ill. a mindig előre megadott regénye kerül feladatlagra rejtélyes, érdekes formában. Az idei évben feladatul adott eredetmondák olyan jól sikerültek, hogy egy kis kiadványt szeretnénk belőle készíteni, melyhez az illusztrációkat a Kézműves szakkör tagjai szívesen készítenék el.
- Az eMagyarország pont létrehozásával Internet hozzáférést biztosítunk a tanulóknak és a felnőtt lakosság részére.
- A projektor vásárlásával lehetővé tudjuk tenni CD-ROM bemutató foglalkozások szervezését mind a pedagógusok, mind a diákok számára. A média ismeretek tantárgy korszerű oktatása, ill. könyvtárban tartott szaktárgyi órák, szakkörök és kivetítő segítségével változatosabbá, színesebbé tehetik az új ismeretekhez jutást.
- Az olvasóterem különböző rendezvények megtartására alkalmas, melyek elsősorban a délelőtti időszakban zajlanak, lehetőleg nem zavarva a nyitva tartás rendjét.
- Ebben az időszakban tartjuk a könyvtárbemutató órákat minden év szeptemberében az óvoda nagycsoportosainak, az 1. osztályosoknak és az újonnan beiratkozó diákoknak.
- Szintén ezeken a délelőtti időszakokban kerül sor a könyvtárhasználati órák megtartására, melyet immár két szakképzett könyvtáros is meg tud tartani a magyar szakos kollégák helyett.
- A könyvtárban tartandó szaktárgyi órákra előre kell bejelenkezniük és egyeztetniük az órát tartó kollégáknak. Itt a könyvtáros csak asszisztáló szerepet tölt be.
- Továbbképzésekről hozott módszertani anyagokat ill. szakdolgozatokat gyűjtünk, melyet helyben használattal teszünk az eziránt érdeklődők számára elérhetővé.
- Helytörténeti anyagokat gyűjtünk, többek között a helyi újság példányszámait és az iskolai rendezvények videó felvételeit is.
- Letéteket telepítünk az osztályokba az alapvető nyelvtani lexikonokból, szabályzatokból, szótárakból a pedagógusok felelősségére bízva (házi feladat megoldásánál, differenciált tanóra szervezésénél ezek helyben is elérhetőek).
- Egy évre kölcsönözzük a zeneiskolai és tanári kézikönyveket és a tanulóknak a tartós tankönyveket.
- Hozzáférést biztosítunk a helyi önkormányzati rendeletekhez, CD jogtárhoz, az iskola alapvető dokumentumaihoz (intézményegységek Pedagógiai programjai, Házi rend)

- Információs anyagokat, prospektusokat gyűjtünk Magyarország településeiről, kulturális értékeiről, evvel segítve az osztálykirándulások előkészítését.
- Az intézményben tartott előadásokhoz könyvajánlásokat készítünk, illetve könyveket mutatunk be, melyek könyvtárunkból kölcsönözhetőek (szülőknek tartott előadások a nehezen kezelhető tanulókról, dyslexiáról, leendő elsősök szüleinek a készülődésről).
- Osztályfőnöki, munkaközösségi értekezletek anyagához könyveket ill. újságokat, újságcikkeket ajánlunk.
- Folyóirat és pályázatfigyelést végzünk nem csak a könyvtárnak, hanem a többi intézményegységnek is.
- A délutáni szabadidőre foglalkozásokat szervezünk különböző nehézségi szinten, melyre osztályok, csoportok jelentkezhetnek be.
- Részt veszünk az intézmény minőségbiztosítási munkájában ill. részt vettünk annak kiépítésében (funkciókat töltünk be, folyamatszabályozásokat készítettünk, folyamatokban vagyunk felelősek, és folyamatoknak vagyunk folyamatgazdái: helyi képzési kínálat szervezése; kiegészítő tevékenységek és szolgáltatások; kitüntetési javaslatok...). A minőségbiztosítás kapcsán elégedettségméréseket végzünk a rendezvényeink után. Azokat kiértékelve, a tapasztalatokat, véleményeket, javaslatokat beépítjük a következő évi munkánkba. Ugyanebből az okból helyeztünk el Kívánságládát a bejárathoz, melybe névtelenül helyezhetik el javasolataikat, véleményüket a könyvtárhasználók.
- Kiépítettük kapcsolatainkat a közvetett és közvetlen partnereinkkel. Közvetett partnereink: nevelőtestület (állománygyarapítás, tehetséggondozás), intézményegységek (igazgatótanács), diákönkormányzat (könyvajánló a DÖK újságba). Közvetlen partnereink: Tourinform Iroda (közös rendezvények), Ezüstklub (olvasókör), Halis István Városi Könyvtár (Halista), Deák Ferenc Megyei Könyvtár (Zalatár), Gyermekjóléti Szolgálat (nyári programok), szállodák. Számptalan próbálkozásunk van a város lakosságának további megnyerésére: a helyi képiújságban hirdetjük nyitva tartási időnk, programjainkat, a helyi újságban a *Karosi Krónikában* programjainkat, rendezvényeinket, új szolgáltatásainkat, nyitva tartási időnk. Ugyanebben az újságban könyveket ajánlunk a város lakóinak. (minden hónapban az aktualitásokat is figyelembe véve 2 ismeretterjesztő és 2 szépirodalmat, melyből legalább az egyik magyar szépirodalom). A népszerűsítés érdekében könyvjelzőket, prospektusokat, szóróanyagot készítünk. Figyeljük a folyóiratok kihasználtságát és a következő évi rendelésnél figyelembe vesszük az új igényeket (idősek, kismamák, sakkozók).

Maga az iskola városi szinten is a település kulturális központjának szerepét tölti be, városi rendezvényeknek ad helyet, szervez műsorokat. Hangversenyeket a zeneiskola nyújt. A könyvtár az előbb felsorolt rendezvényekkel, információ szolgáltatással igyekszik mindezt teljessé tenni.

Nagy örömünkre szolgál a könyvtár népszerűsége a diákok körében. Nagyon szívesen és sokat tartózkodnak a könyvtárban.

Úgy gondolom, hogy elértük célunkat, ami elsősorban az volt, hogy az iskola információs forrásközpontjává váljunk, a helyi tanterv megvalósítására szervezett, legkorszerűbb információs eszközökkel és információhordozókkal ellátott színtér, az irányított tanulás térben és időben nyitott, demokratikus szellemű műhelye legyünk.

További célunk a felnőtt lakosság még nagyobb mértékű megnyerése, mely újabb programok szervezésével, további kapcsolatok kiépítésével, pályázatok megírásával jöhet létre. Mindehhez azonban a meglévő eszközök, lehetőségek kihasználásával, olyan munkára van szükség, hogy a környezet odafigyeljen a működésre, belássa, hogy az itt végzett befektetés jól szolgálja a tanulókat, a majdani jövő társadalmát alkotó emberek szellemi tudásának, ismereteinek gyarapítását, és úgy gondolja, hogy érdemes áldozni, anyagiakkal támogatni a könyvtárat, hogy kitűzött céljait elérhesse.

A környezetünk eddig is figyelemmel kísérte a munkánkat, melyet bizonyít, hogy a könyvtár vezetése Zalakaros Közművelődéséért díjat, az intézmény Közoktatási Minőségért Díj kiválóság kategóriában elismerő oklevelet vehetett át. A Zala Megyei Közgyűlés az intézmény kollektívájának Pedagógiai Nívódíjat adományozott.

Lehetne azon vitatkozni, hogy előny vagy hátrány a kettős funkció. Jelenleg ezek a lehetőségeink, melyet nem kevés munkával és kitartással sikerült elérni, de az önkormányzat terveiben szerepel egy Művelődési Ház építése, melyben helyet kap egy külön városi könyvtár is, ahol még több lehetőség nyílhat meg a településen élők számára a kulturálódás és a gyors információhoz jutás területén.

Horváthné Nagy Elvira

